KEHYS ry Kehitysyhteistyöjärjestöjen EU-yhdistys Kehys ry
The Finnish NGDO Platform to the EU

21.2.2017

Kehys ry:n lausunto Euroopan komission tiedonantoon *"Seuraavat toimet Euroopan kestävän kehityksen varmistamiseksi – Euroopan toimet kestävyyden hyväksi"*

YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelman (Agenda 2030) hyväksyminen syyskuussa 2015 oli globaali merkkipaalu. Euroopan unioni osoitti johtajuutta neuvottelujen aikana ja profiloitui vahvana globaalina kestävän kehityksen edistäjänä. Agenda 2030:n jälkeen saatiin odottaa valitettavan kauan ennen kuin Euroopan komissio julkaisi tiedonannon muodossa oman näkemyksensä siitä, mitä Agenda 2030 tarkoittaa EU:lle.

Tiedonannossa kartoitetaan nykyisten politiikkatoimien vastaavuus Agenda 2030:n tavoitteiden kanssa. Siinä esitetään karkeasti EU:n seuraavat askeleet kahteen vaiheeseen jaettuna. Ensimmäinen vaihe koostuu tiedonannossa tehdystä kartoituksesta, ja toisessa vaiheessa laaditaan pidemmän aikavälin visio ja sektorikohtaiset painopisteet vuodesta 2020 eteenpäin. Pidämme komission ehdotusta ja aikataulua erittäin valitettavana. 15 vuoden toimintaohjelmasta ei ole varaa käyttää ensimmäistä viittä vuotta sisäiseen reflektointiin ja visiointiin – muutoksia on tehtävä nopeammin.

Neuvosto on laatimassa komission tiedonantoa koskevat päätelmät Maltan puheenjohtajuuskaudella. Hallitus esitteli 15.2. Suomen kansallisen Agenda2030-toimeenpanosuunnitelman eduskunnalle selontekona. Selonteon mukaan Suomelle on tärkeää, että EU:ssa luodaan strateginen linjaus ja suunnitelma kestävän kehityksen edistämiselle EU:n sisällä ja sen ulkosuhteissa. Suomen tulee nyt olla aktiivinen ja varmistaa, että neuvoston päätelmät ohjaavat komissiota oikeaan suuntaan.

Päätelmissä tulee:

1. Vaatia komissiota laatimaan välittömästi perusteellisempi kartoitus EU:n Agenda 2030 -toimeenpanon aukoista sekä eri politiikanalojen ja tavoitteiden ristikkäisvaikutuksista ja kytköksistä kestävää kehitystä tukevan politiikkajohdonmukaisuuden edistämiseksi.

2. Ehdottaa Agenda 2030 -seurantajärjestelmää, joka Suomen mallia hyödyntäen:
   i. pitää sisällään määrällisistä ja laadullisista mittareista koostuvan kehikon;
   ii. kokoaa seurantatietoa eri sidosryhmiltä, mukaan lukien kansalaisjärjestöiltä;
   iii. osallistaa eri sidosryhmät seurantatiedon tulkintaan säännöllisten tilannearvioiden kautta;
   iv. hyödyntää toimielinten nykyisiä käytäntöjä ja on sidoksissa politiikka-, lainsäädäntö- ja budjettisykleihin;
   v. pitää sisällään ulkopuolisen arvioinnin.

3. Vaatia komissiota ottamaan Agenda 2030:n huomioon jo ensimmäisessä ehdotuksessa vuoden 2020 jälkeiseksi rahoituskehykseksi, jotta on selvää, miten kestävä kehitys tulee näkymään EU:n budjetissa.

4. Vaatia komissiolta jatkossa suurempaa läpinäkyvyyttä ja sidosryhmien osallistumista suunnitelmien ja kartoitusten laadintaan.

5. Vahvistaa Agenda 2030 -työskentelyä neuvostossa, esimerkiksi perustamalla puheenjohtajan Agenda 2030 -ystäväryhmä.

6. Sitoutua raportoimaan EU:n edistymisestä Agenda 2030:n toteuttamisessa korkean tason poliittisessa foorumissa 2019.

Vaikka tiedonannossa tehty kartoitus on puutteellinen sen tarkoitukseen nähden, osoittaa se kuitenkin, kuinka laajasta asiasta Agenda 2030:ssa on kyse ja kuinka se koskettaa kaikkia politiikanaloja. Tiedonannosta puuttuu kuitenkin kokonaan **gap-analyysi**, joka kertoisi, mitä on vielä tekemättä. Komission seuraavan askeleen tulisikin olla teettää ulkopuolinen kartoitus, joka selvittäisi nykyisten toimien puutteita ja tunnistaisi kriittisiä epäjohdonmukaisuuksia eri politiikanalojen välillä.

Agenda 2030:n toteuttamiseksi EU:ssa tulee laatia gap-analyysin pohjalta **strateginen visio ja suunnitelma**, joka tuo yhteen kestävän kehityksen kannalta olennaiset politiikanalat ja esittää, kuinka EU täyttää ne aukot, joita nykyiset politiikat eivät kata. Strategian tulee myös tukea EU-jäsenmaiden kansallista toimeenpanoa, seurantaa ja arviointia selkiyttämällä työnjakoa unionin ja jäsenmaiden välillä. Agenda 2030:n integroidun luonteen ja sektorien välisten ristikkäisvaikutusten takia on ensiarvoisen tärkeää, että eri politikanalat tuodaan yhden, EU:n sisäisen ja ulkoisen toiminnan kattavan strategian alle.

EU:n ulkosuhteiden osalta Agenda 2030:n toteutus on jo selkiytymässä. Ulkosuhteiden kokonaisuutta ohjaa viime vuonna julkaistu EU:n globaalistrategia ja kehityspolitiikan osalta linjauksen laatiminen on parhaillaan käynnissä eurooppalaisen kehityspoliittisen konsensuksen uudistamisen myötä. Koko unionin kattava strategia auttaisi yhdistämään ulkosuhteet ja globaalin toiminnan myös EU:n sisäiseen toimintaan, ja varmistamaan, että EU:n sisäiset politiikat vaikuttaisivat myönteisesti kestävän kehityksen ja Agenda 2030:n toteutumiseen myös Euroopan ulkopuolella ja toisinpäin.

Politiikkajohdonmukaisuus on tiedonannon heikoin osa-alue. Tiedonannossa tunnustetaan, että EU:n toiminta eri politiikanaloilla niin ulkopolitiikassa kuin sisäisissä politiikoissa vaikuttaa kestävään kehitykseen myös Euroopan ulkopuolella. Tiedonannossa ei kuitenkaan kerrota, kuinka EU aikoo varmistaa, että tämä vaikutus otetaan päätöksenteossa huomioon ja että politiikoilla olisi jatkossa positiivisempi vaikutus. Toteutuakseen politiikkajohdonmukaisuus vaatii todellisten keinojen määrittelyä, analyysejä ja sitoutumista.

Tiedonannossa sitoudutaan säännölliseen SDG-seurantaan ja indikaattorikehyksen laatimiseen hyödyntäen toimielinten toimivia käytäntöjä. **Seurantajärjestelmä** olisi kuitenkin syytä rakentaa samaan tapaan kuin Suomessa, niin että se kokoaa eri tyyppistä tietoa ja myös eri toimijoilta osallistavalla tavalla. Pelkkä säännöllinen indikaattoriseuranta ei riitä, vaan sitä tulee täydentää moniäänisellä tulkinnalla, ulkoisella arvioinnilla ja säännöllisillä tilannearvioilla.

Tiedonanto ehdottaa uutta **monitoimija-alustaa** vertaisoppimiselle. Tätäkin tärkeämpää olisi, että monitoimijalähestymistapaa sovellettaisiin järjestelmällisesti koko seuranta-, tilivelvollisuus- ja arviointijärjestelmään. Uuden alustan fokus tulee siis ennen kaikkea olla seurannassa. Eurooppalainen kansalaisjärjestöverkosto SDG Watch on laatinut oman ehdotuksena monitoimijafoorumista, jonka tehtäviin kuuluisi arvioinnin ja vertaisoppimisen lisäksi myös politiikkasuositusten antaminen.

Tiedonannossa viitataan vuoden 2020 jälkeiseen EU:n monivuotiseen **rahoituskehykseen**, mikä on mielestämme tervetullutta. Sitä koskevat sanamuodot ovat kuitenkin hyvin heikot. Tiedonannon mukaan EU aikoo selvittää, kuinka sen budjetti voi jatkossakin riittävästi tukea Agenda 2030:n toimeenpanoa. On epäselvää mitä tämä tarkoittaa, kun tiedonanto ei millään tavalla viittaa käynnissä olevaan monivuotisen rahoituskehyksen välitarkistukseen eikä Agenda 2030 tähän asti ole mitenkään heijastunut EU:n budjetissa. Agenda 2030:n tulee näkyä jo monivuotisen rahoituskehyksen väliarviossa sekä komission ehdotuksessa vuoden 2020 jälkeiseksi rahoituskehykseksi.

Tiedonannon laatimisen suhteen toivoimme komissiolta huomattavasti läpinäkyvämpää ja osallistavampaa lähestymistapaa. Tiedonannon alla ei järjestetty avointa sidosryhmien kuulemista tai konsultaatiota eikä prosessista ollut saatavilla riittävästi tietoa. **Komission tulee jatkossa olla huomattavasti avoimempi ja toimia läpinäkyvämmin** Agenda 2030:n toimeenpanoa valmisteltaessa.

Agenda 2030:n laajuudesta ja monialaisuudesta johtuen toivomme, että myös EU:n neuvosto käsittelee kestävää kehitystä jatkossa laajemmalla kokoonpanolla. Tähän asti käsittelystä on vastannut kansainvälisten ympäristöasioiden, YK-asioiden ja kehitysyhteistyön työryhmät. Näin Agenda 2030:n kansainvälinen ja globaali puoli on korostunut huomattavasti suhteessa toimeenpanoon EU:n sisäisissä politiikoissa. Kestävää kehitystä koskevan **neuvoston puheenjohtajan ystäväryhmän perustaminen** voisi tukea johdonmukaisuuden vahvistamista, tietoisuuden lisäämistä ja poliittisen omistajuuden kasvattamista.

EU:n tulee raportoida edistymisestään Agenda 2030:n toimeenpanossa korkean tason poliittisessa foorumissa. Hyvä paikka tähän tarjoutuisi syyskuussa 2019 järjestettävässä ensimmäisessä valtionjohtotason korkean tason poliittisessa foorumissa. Ottaen huomioon, että ajankohta ajoittuu Suomen EU-puheenjohtajuuskaudelle, tulisi **Suomen valita kestävä kehitys yhdeksi puheenjohtajuuskautensa painopisteeksi**.